

Èlìjà — Nọ́nbà Kẹfà

Ìdánwò Mẹwàá

Jeff Pippenger

2023-10-05

A ti n ẹ àlàyé nípa àmì-ìṣàpẹrẹ Elijah, a sì n lo àwọn ìtàn Òkè Karmeli àti Òkè Sinai báyii láti ṣàfihàn ilàna idánwò tí n lo ní ìṣesíwájú fún iwo Pùròtèsítàntì, àti idàgbàsókè ọ̀ṣẹ̀lú tí n lo ní ìṣesíwájú fún iwo Rẹ̀pùblíkánìsì tí ó jòrò pẹ̀lú iwo Pùròtèsítàntì.

Àpilẹ̀kọ tó kojá n ṣàlàyé ọ̀ṣòtẹ̀ tó wà nínú Nùmbà orí kẹtálá àti kẹrinlá, èyí tí ó n tọka sí idánwò kẹwàá àti ikeyin fún Ísírẹ̀lì igbàani léyìn irẹkojá wọn ní Òkun Pupa. Itàn náà bá ibèrẹ̀ ọ̀ṣípò ìtàn àwọn Millerite mu, ṣùgbón ó tún bá ìtàn ọ̀ṣípò ikeyin ti Olorun mu. Iṣẹ̀ àwọn àngẹ̀lì mètẹ̀tẹ̀ta tí Ọ̀ṣípáyá orí kẹrinlá sọ nípa rẹ̀ ni a n ẹ nípasẹ̀ ọ̀ṣípò kan ní ibèrẹ̀ àti ọ̀ṣípò kan ní ikeyin.

“Àngẹ̀lì tí ó darapọ̀ mọ̀ ikéde iṣẹ̀ iránṣẹ̀ àngẹ̀lì kẹta ni yòò fi ọ̀go rẹ̀ tan imọ̀lẹ̀ sí gbogbo ayé. Iṣẹ̀ kan tí ó ní àgbáyé-gbòòrò àti agbára àilẹ̀gbẹ̀ ni a sọ tẹ̀lẹ̀ níbí. Iṣisẹ̀ Adventi ti ọ̀dún 1840–44 jẹ̀ ifihàn ológo ti agbára Olorun; a sì mú iṣẹ̀ iránṣẹ̀ àngẹ̀lì àkọkọ̀ lọ̀ sí gbogbo ibùdó iṣẹ̀ isọmọ̀lórúkọ ní ayé, àti ní àwọn orílẹ̀-èdè kan ifẹ̀-ọkàn ẹ̀sin pò jù lọ̀ bí a ti rí i ní ilẹ̀ kankan láti igbà Àtúnṣe ti ọ̀rúndún kerindínlógún; ṣùgbón àwọn wònyí ni a ọ̀ò kojá wọn lọ̀ nípasẹ̀ iṣisẹ̀ alágbára lábẹ̀ ikilò ikeyin ti àngẹ̀lì kẹta.” The Great Controversy, 611.

Láàárín ìtàn iṣisẹ̀ ibèrẹ̀ àti iṣisẹ̀ iparí, ni a ti rí ìtàn ijọ Laodicea. A mọ̀ àngẹ̀lì tí n tan ilẹ̀ ayé mọ̀lẹ̀ pẹ̀lú ọ̀go rẹ̀ ní kedere gégé bí iṣisẹ̀ kan, kí í ẹ̀ ijọ kan.

“Ní ti Babeli, ní àkókò tí a mú un hàn nínú àṣòtẹ̀lẹ̀ yíi, ni a ti kéde pé: ‘Èṣẹ̀ rẹ̀ ti dé ọ̀run, Olorun sì ti rántí àìṣòdodo rẹ̀.’ Ọ̀ṣípáyá 18:5. Ó ti kún ònkà ẹ̀bi rẹ̀, iparun sì fẹ̀rẹ̀ bà lé e. Ṣùgbón Olorun sì ní àwọn èniyàn kan ní Babeli; kí ibèwò idájọ̀ Rẹ̀ tó dé, a gbòdò pe àwọn olóótítọ̀ wònyí jáde, kí wọn má bàa kópa nínú ẹ̀ṣẹ̀ rẹ̀, kí wọn sì ‘má bàa gba nínú àwọn àjàkálẹ̀-àrùn rẹ̀.’ Nítórí náà ni iṣisẹ̀ náà tí a fi àngẹ̀lì tí n sọkalẹ̀ láti ọ̀run ẹ̀ apẹrẹ̀, eni tí ó fi ọ̀go rẹ̀ tan ilẹ̀ ayé sílẹ̀, tí ó sì fi ohùn agbára ké sókè, tí n kéde àwọn ẹ̀ṣẹ̀ Babeli. Ní isopọ̀ pẹ̀lú iránṣẹ̀ rẹ̀ ni a ti gbọ̀ ipè náà pé: ‘È jáde kúrò nínú rẹ̀, ẹ̀yin èniyàn Mi.’ Àwọn ikéde wònyí, nígbà tí wọn bá darapọ̀ mọ̀ iránṣẹ̀ àngẹ̀lì kẹta, ni wọn di ikilò ikeyin tí a ó fi fún àwọn olùgbẹ̀ ayé.” The Great Controversy, 604.

Gbogbo àwọn wòlì bá ara wọn mu, wọn sì n tọka sí “àwọn ojọ̀ ikeyin” ní itọkasí pátó jù bí wọn ẹ̀ n tọka sí àwọn ojọ̀ tí a ti kéde àwọn àṣòtẹ̀lẹ̀ náà lọ̀. Gégé bí apẹrẹ̀ ọ̀ṣẹ̀lẹ̀ yíi, àngẹ̀lì Ifihàn orí kejidínlógún, ni a ti fi àngẹ̀lì Ifihàn orí kẹwàá ṣàpẹrẹ̀ tẹ̀lẹ̀, ó sì tún rí bẹ̀. Àwọn méjèjè maa n tan ayé sí mímọ̀ pẹ̀lú ọ̀go rẹ̀ nígbà tí ó bá sọkalẹ̀. Sister White ẹ̀ idánimọ̀ àngẹ̀lì àkọkọ̀ náà nínú iwé Early Writings.

“Jesu rán àngẹ̀lì alágbára kan létí láti sọkalẹ̀ wá kí ó sì kilò fún àwọn olùgbẹ̀ ayé pé kí wọn mura sílẹ̀ fún ifarahàn kejì Rẹ̀. Bí àngẹ̀lì náà ẹ̀ fi iwájú Jesu sílẹ̀ ní ọ̀run, imọ̀lẹ̀ tí ó tàn gan-an tí ó sì ní ọ̀go pò lọ̀ ṣàájú rẹ̀. Wọn sọ fún mi pé iṣẹ̀ àyànfúnni rẹ̀ ni láti fi ọ̀go rẹ̀ tan ayé mọ̀lẹ̀, kí ó sì kilò fún èniyàn nípa ibínú Olorun tí n bọ̀.” Early Writings, 245.

Angeli náà tí Ìfihàn orí kejídínlógún sòkalẹ̀ ní September 11, 2001. A ti sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ tẹ̀lẹ̀ nípasẹ̀ angeli tí ó sòkalẹ̀ ní August 11, 1840. Nínú Isaiah orí kẹfà, a fi tẹ̀npilì tó wà ní ọ̀run àti ògo Ọ̀lọ̀run hàn Isaiah. Nínú ẹ̀sẹ̀ kẹta ti orí kẹfà, ó sọ ní kedere pé gbogbo ayé kún fún ògo Ọ̀lọ̀run. Èyí ni ó ẹ̀lẹ̀ nígbà tí angeli ti Ìfihàn orí kejídínlógún sòkalẹ̀.

Léyìn àwọn nńkan wọnyí, mo sì rí ángẹ̀lì miíràn tí ó sòkalẹ̀ láti ọ̀run wá, ẹni tí ó ní agbára nílá; ilẹ̀ ayé sì tan mólẹ̀ pẹ̀lú ògo rẹ̀. Ìfihàn 18:1.

Ẹ̀sẹ̀ kẹta ti Isaiah mẹfà tọka sí itàn kan náà.

Ọkan sì ké sí ẹ̀lómíràn, ó sì wí pé, Mímó, mímó, mímó ni Oluwa àwọn ọmọ-ogun: gbogbo ayé kún fún ògo rẹ̀. Isaiah 6:3.

Arábinrin White sọ iran Isaiah nípa ibi mímó pọ̀ mọ̀ ẹ̀sẹ̀ Ìfihàn mejídínlógún.

“Àwọn séráfimù tí ó wà níwájú itẹ̀ náà kún fún ibèrù mímó nígbà tí wọn n wò ògo Ọ̀lọ̀run, débi pé wọn kò fi ẹ̀sẹ̀jú kan soşo wo ara wọn pẹ̀lú itẹ̀lọ̀run ara-ẹni, tàbí pẹ̀lú iyin ara wọn tàbí ti ara wọn sí ara wọn. Iyìn àti ògo wọn jẹ̀ ti Olúwa àwọn ọmọ-ogun, ẹni tí ó ga tí a sì gbé sókè, tí ògo etí aşo rẹ̀ sì kún inú tẹ̀npilì. Bí wọn ti n rí ojọ̀ iwájú, nígbà tí gbogbo ayé yòò kún fún ògo rẹ̀, orin ẹ̀sẹ̀gun ti iyin náà n dún padà láti ọ̀dò ẹnikan sí òmíràn nínú orin aládùn pé, ‘Mímó, mímó, mímó, ni Olúwa àwọn ọmọ-ogun.’ Wọn ní itẹ̀lọ̀run pípé láti yin Ọ̀lọ̀run lógo; àti níwájú rẹ̀, lábẹ̀ ẹ̀rín ifẹ̀hàn itẹ̀wọ̀gbà rẹ̀, wọn kò fẹ̀ ohunkóhun sí i. Nínú gbígbé àwòrán rẹ̀, nínú şise ẹ̀sẹ̀ rẹ̀ àti nínú jijosin fún un, ifẹ̀-ọkàn gíga jùlọ̀ wọn ti dé àfojúsùn rẹ̀ ní pípé.”

“Iran tí a fi fún Isaiah n şojú ipò àwọn ẹniyàn Ọ̀lọ̀run ní àwọn ojọ̀ ikeyin.” Review and Herald, December 22, 1896.

Johanu nínú Ìfihàn orí kẹwàá, àti pẹ̀lú nínú orí kẹtálá-dín-lógún, àti pẹ̀lú Isaiah nínú orí kẹfà, pẹ̀lú itúmọ̀ Sister White, fi gbogbo àwọn àpẹ̀rẹ̀ wọnyí tí ayé n tannmólẹ̀ pẹ̀lú ògo Ọ̀lọ̀run sí ibi kan náà nínú itàn. Gbogbo ayé jẹ́rìí sí àwọn ẹ̀sẹ̀lẹ̀ tí ó ẹ̀lẹ̀ ní September 11, 2001. Itàn ilosiwájú ẹ̀sẹ̀ Millerite tí ó parí ní 1863, jẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ itàn nígbà tí ángẹ̀lì alágbára nínú Ìfihàn kẹtálá-dín-lógún sòkalẹ̀ pẹ̀lú itàn tí ó ní ibáşepọ̀ pẹ̀lú ángẹ̀lì tí ó sòkalẹ̀ nínú Ìfihàn orí kẹwàá. Nígbà tí a ti fi àwọn ipilẹ̀ ibèrẹ̀ wọnyí kalẹ̀, a ó padà sí ilàna idánwò tí a şojú rẹ̀ nínú Numeri orí kẹrinlá. Léyìn tí Mose bẹ̀bẹ̀ fún àwọn ọ̀lòtẹ̀ tí wọn fẹ̀ padà sí Ejibiti kí wọn sì sọ Joshuwa àti Kalebu ní òkúta, Ọ̀lọ̀run gba ibèbẹ̀ Mose.

Oluwa si wi pe, Mo ti dariji gẹ́gẹ́ bí ọ̀rọ̀ rẹ̀: Şùgbón ní tòótó, bí mo ti n bẹ̀ láàyè, gbogbo ayé yòò kún fún ògo Oluwa. Nítorí gbogbo àwọn ọkúnrin wọnyí tí wọn ti rí ògo mi, àti ẹ̀sẹ̀ iyanu mi, tí mo şe ní Ejibiti àti ní aginjù, tí wọn sì ti dán mi wò nísinsin yí lẹ̀mẹ̀wàá, tí wọn kò sì fetí sí ohùn mi; Dájúdájú wọn kì yòò rí ilẹ̀ náà tí mo búra fún àwọn baba wọn, bẹ̀ ni ẹnikéni nínú àwọn tí ó mú mi bínú kì yòò rí i: Şùgbón iranşẹ̀ mi Kalebu, nítorí pé ó ní ẹ̀mí miíràn pẹ̀lú rẹ̀, tí ó sì tẹ̀lẹ̀ mi ní kíkún, òun ni ẹ̀mí yòò mú wọ̀ ilẹ̀ náà tí ó lọ̀ sí; irú-ọmọ̀ rẹ̀ yòò sì jogún rẹ̀. Nọmbà 14:20–24.

Itàn tí a şàfihàn níhìn-ín nínú Nọmbà orí kẹrinlá ni idánwò ikeyin fún Ísírẹ̀lì igbàani, ikunà wọn sì mú kí ikú ní aginjù di èrè wọn ní gbogbo ọ̀dún ogóji tí ó tẹ̀lẹ̀. Itàn náà ní ibáşepọ̀ tààrà pẹ̀lú Ìfihàn orí kejídínlógún, nítorí pé níbẹ̀ ni Ọ̀lọ̀run ti kéde pé “gẹ́gẹ́ bí mo ti wà láàyè nítóótó” “gbogbo ayé

yóò sí kún fún ògo Olúwa.” Ó jẹ̀ ikéde alágbára gidigidi tí Ọ̀lórún fí sínú àkòsílẹ̀ ìtàn yìí, nípa ẹ̀ṣe ẹ̀ṣe sí ní Ó tẹ̀numọ̀ pé ìtàn tí a ẹ̀fihàn nínú Nọ́mbà orí kẹ̀tálá àti kẹ̀rínlá, ń tọ́ka síwájú sí ìrínàjò alágbára tí àngẹ̀lì Ẹ̀fihàn orí kejídínlógún. Nítorí pé Ẹ̀fihàn orí kejídínlógún jẹ̀ òpin àwọn ènìyàn iyókù Ọ̀lórún, ibèrẹ̀ àwọn ènìyàn iyókù Ọ̀lórún náà ní a tún ẹ̀pẹ̀júwe nínú ẹ̀ṣe tí a ń gbé yẹ̀wò nínú ìwé Nọ́mbà.

Ní ojú kẹ̀tálá, oṣù Kejo, oḍún 1840, ní imúṣe àsoṣelẹ̀ kan nípa Ẹ̀sílámù tí iyọ̀nu keji, a dán àwọn ènìyàn májẹ̀mù àyànfẹ̀ telẹ̀ wò nípasẹ̀ iṣẹ̀ Ẹ̀rànṣẹ̀ Ẹ̀lìjà tí a ẹ̀ṣe ti fí hàn pé ó tó.

Ní ojú kọ̀kànlá, oṣù Kẹ́sán, oḍún 2001, ní imúṣe àsoṣelẹ̀ kan tí Ẹ̀sílámù nípa ègbé kẹ̀ta, àwọn ènìyàn májẹ̀mù àyànfẹ̀ telẹ̀ náà fí àmì sí ibèrẹ̀ idájó àwọn aláàyẹ̀ gégé bí ẹ̀rànṣẹ̀ Ẹ̀lìjà tí a ẹ̀ṣe ti fí hàn pé ó tó.

A tí fí ẹ̀rànṣẹ̀ Ẹ̀lìjà nínú ìtàn àwọn Millerite múlẹ̀ lábẹ̀ àyíká àsikò àsoṣelẹ̀. A sí fí ẹ̀rànṣẹ̀ Ẹ̀lìjà ní ojú September 11, 2001 múlẹ̀ lábẹ̀ àyíká àtúnṣe ìtàn. September 11, 2001 tún ìtàn August 11, 1840 ẹ̀, nítorí pé àwọn ojú méjèjì dúró fún imúṣe àsoṣelẹ̀ kan nípa Islam, àti pé àwọn méjèjì sí samisi isílẹ̀ àngẹ̀lì náà, èni tí Sister White sọ pé “kò kéré sí i ju Jesu Kristi lọ.” Bó tilẹ̀ jẹ̀ pé Sister White kò sọ rí i pé àngẹ̀lì Ẹ̀fihàn mẹ̀ṣẹ̀dógún “kò kéré sí i ju Jesu Kristi lọ” gégé bí ó ti ẹ̀ sọ nípa àngẹ̀lì Ẹ̀fihàn mẹ̀wáá, àngẹ̀lì Ẹ̀fihàn mẹ̀ṣẹ̀dógún náà fí ògo “rẹ̀” tan ayé náà, àwọn Ẹ̀wé Mímọ̀ sí ẹ̀ kedere pé ògo Jesu Kristi ní ó ń tan ayé náà.

Ohun èlò idájó tí ó mú idánwò àwọn Pùròtẹ̀sítàntì wá ní ibèrẹ̀ ní iṣisẹ̀ Míléráitì gégé bí Eliijah ẹ̀ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀. Ohun èlò idájó tí ó mú idánwò Ẹ̀sin Adventist Ojú Keje wá ní òpin ní iṣisẹ̀ Eliijah gégé bí àwọn oḡorùn-ún kan àti egbèrún mẹ̀rínlélógójì ẹ̀ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀. Àmì Eliijah ní ìtumọ̀ ju ọ̀kan lọ, àti bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ó ẹ̀pẹ̀rẹ̀ Miller àti iṣisẹ̀ Míléráitì, ó tún ẹ̀pẹ̀rẹ̀ àwọn oḡorùn-ún kan àti egbèrún mẹ̀rínlélógójì.

“Mósẹ̀ lórí òkẹ̀ iyípadà ojú wá jẹ̀ elẹ̀rìí iṣẹ̀gun Kristi lórí ẹ̀ṣe àti ikú. Ó sojú àwọn tí yóò jáde wá láti inú ibojì ní àjínḍe àwọn olódodo. Ẹ̀lìjà, èni tí a gbé lọ sí ọ̀run láì rí ikú, sojú àwọn tí yóò wá láàyẹ̀ lórí ilẹ̀ ayé nígbà ibòwọ̀ keji Kristi, tí a ó sí “yí padà, ní iṣẹ̀jú kan, ní ìrínkèrindò ojú kan, ní ipẹ̀ kàkàkí ikeyin;” nígbà tí “ara elẹ̀mí yìí gbòdò wọ̀ àikú,” tí “èyí tí í bàjẹ̀ yìí sí gbòdò wọ̀ àibàjẹ̀.” 1 Kọ̀rinti 15:51-53. A fí imọ̀lẹ̀ ọ̀run wọ̀ Jẹ̀sù bí aṣọ̀, gégé bí yóò tí farahàn nígbà tí yóò wá “ní igbà keji láiní ẹ̀ṣe sí igbàlá.” Nítorí yóò wá “ní ògo Baba Rẹ̀ pẹ̀lú àwọn àngẹ̀lì mímọ̀.” Héberù 9:28; Máàkù 8:38. Ẹ̀lérí Olùgbàlá fún àwọn oṃo-ẹ̀yìn náà sí ẹ̀ nísinsin yìí. Lórí òkẹ̀ náà ní a ẹ̀fihàn ijọba ògo ojú iwájú ní aṣẹ̀rẹ̀ kékeré,—Kristi Ọ̀ba, Mósẹ̀ gégé bí aṣọ̀jú àwọn ènìyàn mímọ̀ tí a jí dide, àti Ẹ̀lìjà gégé bí aṣọ̀jú àwọn tí a yí padà.” The Desire of Ages, 412.

Àwọn ènìyàn májẹ̀mù tí a kojá lọ ní ọ̀pọ̀ jù lọ ní iwọn mẹ̀wáá sí méjì. Ọ̀pọ̀ ní a pẹ̀, sùgbón díẹ̀ ní a yàn. Ẹ̀kùnà idánwò kẹ̀wáá dá lórí bóyá a kọ̀ tàbí gba iròyìn búburú, tàbí iròyìn rere, nípa Ilẹ̀ Ẹ̀lérí. Nípa ẹ̀ṣe, ìtàn tí a fí hàn níbí yìí ń fí hàn pé iṣẹ̀gun tàbí iṣẹ̀gun-lọ̀wọ̀ nínú ìtàn idánwò tó ń tẹ̀sìwájú dá lórí yíyan ọ̀nà méjì tí ó ń tùmọ̀ isọ̀fúnni kan náà.

Gbogbo àwọn amí méjilá náà rí Ilẹ̀ Ẹ̀lérí, sùgbón ipinnu méjì ọ̀tọ̀ ní a fa nípa ohun tí Ilẹ̀ Ẹ̀lérí dúró fún. Iròyìn kan jẹ̀ imísí láti inú ibèrẹ̀ ènìyàn, èkejì sí jẹ̀ láti inú igbàgbọ̀. Ọ̀kan fihàn ifẹ̀ láti kọ̀ idarí Ọ̀lórún sílẹ̀ kí wọn sí padà sí erú Ẹ̀jìbítì, èkejì sí fihàn ifẹ̀ láti gbẹ̀kẹ̀lé idarí Ọ̀lórún kí wọn sí tẹ̀sìwájú wọ̀ Ilẹ̀ Ẹ̀lérí.

Nínú ìṣìṣẹ̀ Millerite, ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ nàà pèlú yan láti padà sí ẹ̀rú Bábílónì kí wọn sì di àwọn ọ̀mọ̀bìnrin rẹ̀, èyí sì ni ìfihàn ipinnu wọn láti kọ̀ ihìn ìṣẹ̀ àṣọtẹ̀lẹ̀ áńgẹ̀lì kìn-ín-ní. Àwọn Millerite olóótítọ̀ yan láti tẹ̀lẹ̀ ihìn ìṣẹ̀ àṣọtẹ̀lẹ̀ áńgẹ̀lì kìn-ín-ní, àní lẹ́yìn ikùnà tí ó dàbí ẹ̀ni pé ó wáyé ní idààmú àkókó ní orisun omi ọ̀dún 1844. Itàn Nọ́nbà sàfihàn “iròyìn” méjì ọ̀tọ̀tọ̀ tí àwọn amí méjilá nàà, tí ń sojú itupalẹ̀ méjì ọ̀tọ̀tọ̀ tí ihìn ìṣẹ̀ àṣọtẹ̀lẹ̀ kan nàà. Ní ọ̀dún 1863, Adventism tí Laodicea kò gba ihìn ìṣẹ̀ àṣọtẹ̀lẹ̀ kan; wọn kọ̀ ihìn ìṣẹ̀ àṣọtẹ̀lẹ̀ kan tí a tí fi idí rẹ̀ múlẹ̀ tẹ̀lẹ̀. Ní ọ̀dún 1863, Adventism tí Laodicea padà sí, wọn sì gba ọ̀nà ìṣe Bibéli tí ó tako William Miller jálẹ̀ ìṣẹ̀ iránsẹ̀ rẹ̀. Àwọn tí ó kọ̀ ihìn ìṣẹ̀ àṣọtẹ̀lẹ̀ nàà tí wọn sì fẹ̀ padà sí ẹ̀rú ni a fi sàpẹ̀rẹ̀ wọn nínú àwọn ọ̀lọ̀tẹ̀ Nọ́nbà orí kẹ̀rinlá, àwọn tí ó kú níkeyìn ní aginjù.

Nọ́nbà mẹ̀wàá, nígbà tí a bá kà á sí àmì, gégé bí ó ti rí pèlú gbogbo àwọn àmì, ní itumọ̀ ju ọ̀kan lọ. A gbọ̀dọ̀ lóye itumọ̀ àmì rẹ̀ nípa àyíká esẹ̀ iwé nàà níbi tí ó wà. “Mẹ̀wàá” gégé bí àmì lè sojú inúnibíni. Ó lè sojú idánwò. Ó lè sojú ìṣọ̀kan ilọ̀po mẹ̀wàá tí àwọn ọ̀ba Yúróòpù, àwọn ẹ̀yà àríwá Ísírẹ̀lì àti Àjọ Ìṣọ̀kan Àwọn Orílẹ̀-Èdè. Nínú ijọ Símirínà, àwọn èniyàn Ọ̀lọ̀run yòò ní ipónjù fún ojọ̀ mẹ̀wàá.

Má bẹ̀rù ohunkóhun nínú àwọn ohun tí iwọ̀ yòò jìyà: wò ó, Èsù yòò sọ̀ diẹ̀ lára yín sínú ẹ̀wọn, kí a lè dán yín wò; ẹ̀ ó sì ní ipónjù ojọ̀ mẹ̀wàá: jẹ̀ olóótítọ̀ tí tí dé ikú, èmi yòò sì fi adé iyè fún ọ̀. Ìfihàn 2:10.

Àwọn akòrín itan tọ̀ka sí inúnibíni tí Diocletian se nínú itàn Smyrna, nítorí pé èyí ni inúnibíni tí ó burú jùlọ̀ nínú itàn Smyrna, ó sì pé fún ọ̀dún mẹ̀wàá. Àwọn akòrín itan miiran sì mò pé inúnibíni mẹ̀wàá ọ̀tọ̀tọ̀ wà nínú itàn Smyrna. Ní ọ̀nà yòowù kí ó rí, Ilẹ̀-ọ̀ba Romu ni ó se wọn, èyí tí a sojú fún nínú Danieli méje gégé bí iwọ̀ mẹ̀wàá. Àwọn ọ̀ba mẹ̀wàá wònyẹn ni àwọn ọ̀ba nàà, tí a fi Ahabu sàpẹ̀rẹ̀ wọn, àwọn tí wọn bá ipò pòòpù se agbèrè, tí wọn sì jẹ̀ irinsẹ̀ inúnibíni tí ipò pòòpù lò láti mú ipakúpa nàà se ní àkókò Àwọn Ojọ̀ Òkùnkùn. “Mẹ̀wàá” ń sojú agbára ijọ̀ba tí ń se inúnibíni nàà fún Jezebeli. Nínú Danieli orí kìn-ín-ní “mẹ̀wàá” ń sàpẹ̀rẹ̀ àkókò idánwò kan.

Ẹ̀ jọ̀wọ̀, dán àwọn ọ̀mọ̀-ọ̀dọ̀ rẹ̀ wò fún ojọ̀ mẹ̀wàá; kí wọn sì máa fún wa ní ewébe láti jẹ̀, àti omi láti mu. Lẹ́yìn nàà, jẹ̀ kí a wo ojú wa níwájú rẹ̀, àti ojú àwọn ọ̀mọ̀ tí ń jẹ̀ nínú oúnjẹ̀ ọ̀ba; gégé bí o bá sì rí i, se sí àwọn ọ̀mọ̀-ọ̀dọ̀ rẹ̀. Nítorí nàà, ó gbà pèlú wọn nínú ọ̀ràn yíi, ó sì dán wọn wò fún ojọ̀ mẹ̀wàá. Ní ọ̀pin ojọ̀ mẹ̀wàá nàà, ojú wọn farahàn pé ó rẹ̀wà sí i, ara wọn sì sanra jù tí gbogbo àwọn ọ̀mọ̀ tí ń jẹ̀ nínú oúnjẹ̀ ọ̀ba lọ. Danieli 1:12–15.

Nínú Ìwé Nọ́nbà orí kẹ̀rinlá, Ísírẹ̀lì àtíjọ̀ tí mú Ọ̀lọ̀run bínú lẹ̀mẹ̀wàá, èyí tí ó sàpẹ̀rẹ̀ idánwò mẹ̀wàá lórí àkókò kan.

Sùgbọ̀n bí mo ti ń bẹ̀ láàyè nítòótọ̀, gbogbo ayé yòò kún fún ọ̀go Olúwa. Nítorí gbogbo àwọn ọ̀kùnrin wònyẹn tí wọn ti rí ọ̀go mi, àti àwọn ìṣe iyanu mi, tí mo se ní Íjibítì àti ní aginjù, tí wọn sì ti dán mi wò nísinsinyí ní ìgbà mẹ̀wàá wònyí, tí wọn kò sì gbọ̀ ohùn mi. Nọ́nbà 14:21, 22.

Tí ẹ̀ bá wá lórí ikànni ayélujára fún imọ̀ nípa irú àwọn ìṣòtẹ̀ pátó wo ni wọn dúró fún gégé bí àwọn ìṣòtẹ̀ mèsàn-án tàbí àwọn idánwò tí wọn kùnà nínú itúsílẹ̀ láti Òkun Pupa tí tí dé idánwò kẹ̀wàá, ẹ̀ ó rí diẹ̀ lára àwọn iyàtò nípa èyí tí àwọn ikùnà Ísírẹ̀lì ìgbàni yẹ̀ kí a samisi gégé bí ọ̀kan nínú àwọn idánwò mẹ̀wàá wònyẹn. Èmi ń jiyàn pé itúsílẹ̀ Òkun Pupa nàà, tí a tí fi tọ̀ka sí ní pátó gégé bí èyí tí ó bá October 22, 1844 mu, ni ìbẹ̀rẹ̀ àwọn idánwò mẹ̀wàá nàà, nítorí nàà ibẹ̀ ni a tí yẹ̀ kí a bẹ̀rẹ̀ sí í

ka àwọn idánwò tí ó dide láti 1844 títi dé 1863. Ilana idánwò tí n lọ ní ilosíwájú kan ti wà tí ó bèrè ní 1798 nígbà tí a tú iwé Dánièlì sílè, àti pé ilana nàà bo itàn isẹ́ iránsẹ́ ángẹ̀lì àkòkò àti ti kejì, tí ó parí ní idé ti ángẹ̀lì kẹta ní October 22, 1844.

“Ní Minneapolis ni Olorun fi àwọn okuta iyebíye òtító fún àwọn èniyàn Rẹ̀ nínú àtòlẹ̀sẹ̀sẹ̀ tuntun. Ìmọ̀lẹ̀ yíí láti ọ̀run ni àwọn kan kò pèlú gbogbo agídí tí àwọn Júù fihàn nígbà tí wọn kò Kristi, a sì sọ̀rò púpò nípa didúró légbẹ̀e àwọn àmì-ààlà àtíjọ́. Sùgbón ẹ̀rí wà pé wọn kò mọ́ ohun tí àwọn àmì-ààlà àtíjọ́ nàà jẹ́. Ẹ̀rí wà, ìmọ̀ràn sì wà láti inú ọ̀rọ̀ nàà tí ó fi ara rẹ̀ hàn gégé bí ohun tí ẹ̀rí-ọ̀kàn lè fowósi; sùgbón ọ̀kàn àwọn èniyàn ti dì mọ̀lẹ̀, a sì ti èdidi pa á mọ́ kúrò ní ẹ̀nu-ọ̀nà ìmọ̀lẹ̀, nítorí wọn ti pinnu pé aṣiṣe eléwu ni tí n yọ̀ àwọn ‘à-mì-ààlà àtíjọ́’ kúrò, nígbà tí kì í ṣe pé a n yí èkàn kan nínú àwọn àmì-ààlà àtíjọ́ nàà kúrò rára, sùgbón wọn ti bà á jẹ́ nínú èrò wọn nípa ohun tí ó dá àwọn àmì-ààlà àtíjọ́ sílè.”

“Ikojá àkòkò nàà ní ọ̀dún 1844 jẹ́ àkòkò àwọn isẹ̀lẹ̀ nílá, tí ó sí sí ojú wa tí ó yà sílẹ̀ ilé-mímọ́ mímọ́ n ṣẹ̀lẹ̀ ní ọ̀run, tí ó sì ní ibáṣepọ̀ pẹ̀kipeki pèlú àwọn èniyàn Olorun lórí ilẹ̀ ayé, [pèlú] ihin isẹ́ angẹ̀lì àkòkò àti èkejì àti èkẹta pèlú, tí n tú àsiá nàà síta lórí èyí tí a kọ̀ pé, ‘Àwọn àṣe Olorun àti igbàgbọ́ Jèsù.’ Ọ̀kàn lára àwọn àmì àfihàn tí ó dúró gbọ̀dò lábẹ̀ ihin isẹ́ yíí ni tẹ̀npilí Olorun, gégé bí a ti rí i ní ọ̀run fún àwọn èniyàn Rẹ̀ tí wọn fẹ́ òtító Rẹ̀, àti àpótí májẹmú tí ó ní òfin Olorun nínú. Ìmọ̀lẹ̀ Sábáàti ti àṣe kerin ta àwọn itànsán agbára rẹ̀ sí ojú ọ̀nà àwọn aṣebi òfin Olorun. Àikú-kì-i-se ti àwọn èniyàn búburú jẹ́ àmì àfihàn àtíjọ́ kan. N kò lè rántí ohunkóhun mú tí ó lè wá lábẹ̀ orí àwọn àmì àfihàn àtíjọ́. Gbogbo igbe yíí nípa yíyí àwọn àmì àfihàn àtíjọ́ padà jẹ́ ohun àròjinlẹ̀ lásán.” The 1888 Materials, 518.

Ní ojọ́ kẹrinlélógún, oṣù Kẹwáá, ọ̀dún 1844, angẹ̀lì kẹta dé pèlú ihin-isẹ́ kan ní ọ̀wọ̀ rẹ̀.

“Bí isẹ́ iránsẹ́ Jèsù ṣe parí ní ibi mímọ́, tí Ó sì kojá wọ̀ inú ibi mímọ́ jùlọ̀, tí Ó dúró níwájú àpótí májẹmú tí ó ní òfin Olorun nínú, Ó rán ángẹ̀lì alágbára miiran pèlú ifẹ̀sẹ̀ránṣẹ́ kẹta sí ayé. A fi iwé yíyí sínú ọ̀wọ̀ ángẹ̀lì nàà, àti bí ó ti n sọ̀ kalẹ̀ wá sí ilẹ̀ ayé pèlú agbára àti ọ̀lá nílá, ó kẹde ikilọ̀ ẹ̀lẹ̀rùjẹ̀jẹ̀ kan, pèlú ihalẹ̀ tí ó burú jùlọ̀ tí a ti gbé wá fún èniyàn rí.” Early Writings, 254.

Ní ojọ́ ketàlélógún, oṣù kẹwáá, ọ̀dún 1844, ángẹ̀lì kan sọ̀kalẹ̀ wá pèlú iwé àwọn kan ní ọ̀wọ̀ rẹ̀, èyí tí a yàn fún àwọn èniyàn Olorun láti jẹ́. Àwọn ẹ̀kọ́ “àwọn ààmì ipilẹ̀” tí a sì mò síbẹ̀ léyìn nàà ni a gbọ̀dò jẹ́, kí a sì gbà wọn, tàbí kí a kò wọn, kí a má sì jẹ́ wọn. Nígbà tí ángẹ̀lì kẹta dé pèlú iwé àwọn nàà ní ọ̀wọ̀ rẹ̀, ihin isẹ́ tí ó wà nínú iwé àwọn nàà dúró fún òtító mẹ̀fà tí n dán èniyàn wò. Àwọn idánwò mẹ̀fà wònyí ni a mò sí “iparí àkòkò,” tí ó sojú àsọtẹ̀lẹ̀ ọ̀dún egbẹ̀rún méjì àti ọ̀dúnrún; idájó, gégé bí a ti sojú rẹ̀ nínú “iwènùmọ́ ibi mímọ́”; ihin isẹ́ àwọn ángẹ̀lì mẹ̀ta; “òfin Olorun”; “ojọ́ isinmi”; àti ipò àwọn okú gégé bí a ti sojú rẹ̀ nínú “àikúkú ọ̀kàn.”

Àwọn òtító mẹ̀fà wònyen dájúdájú ní ibáṣepọ̀ pèlú ara wọn, sùgbón a dá wọn mò níkòòkan gégé bí àwọn àmì-itọ̀kasí. Àwọn kan lè má fẹ́ fi isípò àkòkò sínú àkójọ́ yíí, sùgbón ó hàn gbangba pé ọ̀pọ̀ èniyàn kọ̀ òtító nàà sílẹ̀ pé October 22, 1844 jẹ́ ìmúṣẹ̀ tòótó ti àsọtẹ̀lẹ̀. Wọn kùnà nínú idánwò nàà, èyí tí ó dájúdájú dí wọn lówó láti jàkadì pèlú àwọn idánwò tí ó tẹ̀lẹ̀ e. A ti fi ilàna idánwò Olorun múlẹ̀ leraléra gégé bí ilàna tí n tẹ̀síwájú, tí ó n bèèrè isẹgun lórí idánwò tí a kòkò fi fún ọ, kí o tó lè ní ifaramọ́ pèlú idánwò tí ó tẹ̀lẹ̀ e.

“Nígbà tí a bèrè sí í gbé ìmòlẹ̀ lórí ọ̀ràn Ojọ̀ Ìsinmi kalẹ̀, a kò tii ní èrò tí a ti şàlàyé dáadáa nípa ìránşé àngẹ̀lì kẹ̀ta nínú Ìfihàn 14:9–12. Èrù èrí wa bí a şe n wá síwájú àwọn èniyàn ni pé ìşíşé ñlá ìbòwá keji náà jẹ̀ ti Olorun, pé ìránşé kin-ín-ní àti èkejì ti jáde lọ, àti pé a gbọ̀dọ̀ fi èkejì kẹ̀ta náà hàn. A rí i pé ìránşé kẹ̀ta náà parí pẹ̀lú àwọn ọ̀rò wònyí: ‘Níhìn-ín ni sùúrù àwọn èni mímó wà: níhìn-ín ni àwọn tí n pa àwọn àşẹ Olorun mó, àti ìgbàgbọ̀ Jèsù.’ Àti pé a rí i kedere gégé bí a ti n rí i nísinsinyí pé àwọn ọ̀rò àşotẹ̀lẹ̀ wònyí tọ̀ka sí átúnşẹ Ojọ̀ Ìsinmi kan; şùgbọ̀n ní ti ohun tí ijòşin ẹ̀ranko tí a mẹnuba nínú ìránşé náà jẹ̀, tàbí ohun tí àwòrán àti ààmì ẹ̀ranko náà jẹ̀, a kò ní ipò tí a ti şàlàyé dáadáa.”

“Olorun nípasẹ̀ Èmí Mímó Rẹ̀ jẹ̀ kí ìmòlẹ̀ tàn sí àwọn ìránşé Rẹ̀, ọ̀ràn náà sì sípayá díẹ̀díẹ̀ sí ọ̀kàn wọn. Ó bèèrè ìkẹ̀kọ̀ púpọ̀ àti ìşọ̀ra pẹ̀lú àníyàn gidigidi láti şawárí rẹ̀, ìşopọ̀ lẹ̀yìn ìşopọ̀. Nípasẹ̀ ìşọ̀ra, àníyàn, àti ìşé àìdákẹ̀jẹ̀ ni ìşé náà ti n tẹ̀síwájú, títi àwọn ọ̀títọ̀ ñláńlá ti irántí wa, gégé bí àkọ̀jọ̀pọ̀ kan tí ó şe kedere, tí ó ní ìşopọ̀, tí ó sì pé pátápátá, fi jẹ̀ fifi fún ayé.”

“Mo ti sọ̀ tẹ̀lẹ̀ nípa ìmò tí mo ní pẹ̀lú Alàgbà Bates. Mo rí i pé ó jẹ̀ oníwà rere Kristeni tòótó, èni iwà ọ̀mọ̀lúwàbí, onírẹ̀lẹ̀, àti onínúure. Ó bá mi lò pẹ̀lẹ̀pẹ̀lẹ̀ bí èni pé èmi ni ọ̀mọ̀ tirẹ̀ gan-an. Ní ìgbà àkọ̀kọ̀ tí ó gbọ̀ mi n sọ̀rọ̀, ó fi ifẹ̀-inú jìjìn hàn. Lẹ̀yìn tí mo parí ọ̀rò mi, ó dídẹ̀, ó sì wí pé: ‘Èmi jẹ̀ Tòmáşì aláiyèmẹ̀jì. Mi ò gbàgbọ̀ nínú àwọn ìran. Şùgbọ̀n bí mo bá lè gbàgbọ̀ pé èrí tí arábìnrin náà ti sọ̀ ní alẹ̀ yíi jẹ̀ ohùn Olorun sí wa nítóótó, èmi yòò jẹ̀ ọ̀kúnrin aláiyọ̀ jùlọ̀ láàyè. Ọ̀kàn mi ru gidigidi. Mo gbà pé èni tí n sọ̀rọ̀ náà jẹ̀ olóótítọ̀, şùgbọ̀n èmi kò lè şàlàyé nípa bí a şe fi àwọn ohun àgbàyanu tí ó ti sọ̀ fún wa hàn án.”

“Lẹ̀yìn ọ̀şù díẹ̀ lẹ̀yìn ìgbéyàwó mi, èmi àti ọ̀kọ̀ mi lọ̀ sí Àpẹ̀jọ̀ kan ní Topsham, Maine, níbi tí Alàgbà Bates wà pẹ̀lú. Nígbà náà kò tii gbà gbọ̀ pátápátá pé àwọn ìran mi jẹ̀ ti Olorun. Àpẹ̀jọ̀ náà jẹ̀ àkọ̀kọ̀ ifẹ̀sí púpọ̀. Èmí Olorun bà lé mi; a gbé mi wọ̀ inú ìran ọ̀go Olorun, mo sì rí àwọn pílánẹ̀tì miiran fún ìgbà àkọ̀kọ̀. Lẹ̀yìn tí mo jáde kúrò nínú ìran, mo sọ̀ ohun tí mo ti rí. Nígbà náà ni Alàgbà B. bèèrè bóyá mo ti kẹ̀kọ̀ ìmò ìràwọ̀ rí. Mo sọ̀ fún un pé mi ò rántí pé mo ti wo iwé kankan nípa ìmò ìràwọ̀ rí. Ó ní pé: ‘Èyí jẹ̀ ti Olúwa.’ N kò tii rí i rí tẹ̀lẹ̀ rí ní òminira àti ayọ̀ bẹ̀. Ojú rẹ̀ n tàn pẹ̀lú ìmòlẹ̀ ọ̀run, ó sì fi agbára rọ̀ ijọ̀ náà níyànjú.” Testimonies, volume 1, 78–80.

Lóòótó, gbogbo àwọn ìdánwò ẹ̀kọ̀-ìgbàgbọ̀ wònyí ní ìbáşẹ̀pọ̀ pẹ̀lú ara wọn, şùgbọ̀n wọn tún jẹ̀ àwọn ìdánwò tí a lè ya sọ̀tọ̀, a sì n tú wọn sílẹ̀ díẹ̀díẹ̀ fún àwọn ìránşé Olorun. Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn ijọ̀ wà tí wọn n pa Sábá ojọ̀ keje mó, şùgbọ̀n tí wọn kọ̀ ìránşé àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta. Wọn kọ̀ ọ̀títọ̀ náà pé ìdájọ̀ bèrè ní October 22, 1844, şùgbọ̀n wọn şì n pa Sábá mó. Àwọn ìdánwò ẹ̀kọ̀-ìgbàgbọ̀ wònyí ní ìbáşẹ̀pọ̀ pẹ̀lú ara wọn, şùgbọ̀n wọn dúró fún àwọn ìdánwò pátó mẹ̀fà.

Gégé bí a ti şẹ̀şẹ̀ şáfihàn nípasẹ̀ Joseph Bates, olórí ọ̀kọ̀ ojú omi náà tí ó mó ìmò ìràwọ̀ dáadáa gba Èmí Àşotẹ̀lẹ̀, èyí tí ó ti kọ̀ tẹ̀lẹ̀ rí. Ní ọ̀şù December ọ̀dún 1844, Ellen White gba ìran àkọ̀kọ̀ rẹ̀, ìdánwò keje sì dé sínú ìşíşé náà.

“Bíbẹ̀lì gbọ̀dọ̀ jẹ̀ olùgbónwọ̀ rẹ̀. Kẹ̀kọ̀ rẹ̀ pẹ̀lú àwọn èrí tí Olorun ti fi fúnni; nítorí wọn kì í tako Ọ̀rò Rẹ̀ rárá. Bí àwọn Èrí kò bá sọ̀ gégé bí Ọ̀rò Olorun, kò wọn sílẹ̀. Kírísítì àti Bẹ̀lìálì kò lè darapọ̀.” Selected Messages, iwé 3, 33.

Kété léyìn idààmú òlúwá nàà, Sister White fowó sí àpilẹ̀kọ kan tí ó ẹ̀fihàn pé Kristi kúrò ní ibi mímọ̀ wọ inú Ibi Mímọ̀ Jùlọ lọ ní October 22, 1844. Ó dàmọ̀ràn itẹ̀jádẹ nàà fún “gbogbo àwọn mímọ̀.”

“Mo gbàgbọ̀ pé Ibi Mímọ̀ nàà, tí a ó sọ di mímọ̀ ní òpin ojọ 2300 nàà, ni Tẹ̀npìlì Jerúsálẹ̀mù Tuntun, èyí tí Kristi jẹ̀ ọ̀jìsẹ̀ nínú rẹ̀. Olúwa fi hàn mí nínú iran, ju ọ̀dún kan sẹ̀yìn lọ, pé Arákùnrin Crosier ní ìmọ̀lẹ̀ tòótọ̀ nípa iwẹ̀nùmọ̀ Ibi Mímọ̀ nàà, àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ; àti pé ifẹ̀ rẹ̀ ni kí Arákùnrin C. kọ itúmọ̀ nàà sílẹ̀ gégẹ̀ bí ó ti fi í fún wa nínú Day-Star, Extra, February 7, 1846. Mo nímọ̀lára pé Olúwa ti fún mi ní àṣẹ̀ pátápátá láti dàmọ̀ràn Extra nàà fún gbogbo àwọn mímọ̀.” A Word to the Little Flock, 12.

Ifowó sí rẹ̀ jẹ̀ ti àpẹ̀júwe Crosier nípa iṣípò Kristi sí Ibi Mímọ̀ Jùlọ, sùgbọ̀n àpilẹ̀kọ nàà ní ọ̀pọ̀ èkọ̀ tí ó s̄isẹ̀, pẹ̀lú èkọ̀ Pùròtẹ̀sítàntì apẹ̀yìndá tí ó sọ pé “irúbo ojoojúmọ̀” nínú iwé Dániẹ̀lì dúró fún iṣẹ̀-íránṣẹ̀ Kristi. Nítorí nàà, ó kọ itúmọ̀-ṣàlàyé kan tí a kókọ̀ tẹ̀ jáde ní ọ̀dún 1850, tí a sì tún fi kún inú iwé Early Writings nígbà tí ó yá. Níbẹ̀ ni ó ti sọ pé “àwọn tí ó kẹ̀ ikéde wákàtí idájọ̀ nàà ní òye tó tọ̀ nípa ‘irúbo ojoojúmọ̀’.”

“Léyìn nàà mo rí nípa ‘igbà gbogbo’ nàà (Danieli 8:12) pé ogbọ̀n ènìyàn ni ó fi ọ̀rọ̀ nàà, ‘ẹ̀bọ̀’, kún un, àti pé kò sí nínú ọ̀rọ̀ nàà gan-an, àti pé Olúwa fi òye rẹ̀ tí ó tọ̀ hàn fún àwọn tí wọn kẹ̀ ikéde wákàtí idájọ̀ nàà. Nígbà tí iṣòkan wà, kí ọ̀dún 1844 tó dé, ó fẹ̀rẹ̀ jẹ̀ pé gbogbo wọn wà ní iṣòkan lóri òye tí ó tọ̀ nípa ‘igbà gbogbo’ nàà; sùgbọ̀n nínú idàrúdàpọ̀ láti ọ̀dún 1844 wá, a ti gba àwọn òye mìíràn mọ̀ra, òkùnkùn àti idàrúdàpọ̀ sì ti tẹ̀lé e.” Early Writings, 74.

Kókó-ọ̀rọ̀ “ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀” nínú iwé Dániẹ̀lì di àpẹ̀rẹ̀ ipadà Adventism sí ọ̀nà itúmọ̀ ti Protestanti tí ó ti s̄otẹ̀ ní ibẹ̀rẹ̀ ọ̀rúndún ogún, àti lónìi ìmọ̀ Millerite tòótọ̀ nípa “ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀” tí jẹ̀ kíkọ̀ sílẹ̀ láti ọ̀wọ̀ àwọn onímọ̀ èkọ̀ èsìn Adventism. A ti kọ̀ ọ̀ sílẹ̀, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé Sister White fi hàn gbangba pé àwọn Millerite tọ̀ nínú idánimọ̀ wọn pé “ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀” ni agbára Sátàni ti èsìn keferi. Wọn kọ̀ òtítọ̀ “ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀” nàà sílẹ̀ kí í ṣe nikan ní itakò sí ifowó sí amí sí rẹ̀ pé ìmọ̀ àwọn Millerite jẹ̀ òtítọ̀, sùgbọ̀n pẹ̀lú ní itakò tààrà sí itenumọ̀ rẹ̀ gbangba pé èkọ̀ èkẹ̀ tí n kóni pé “ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀” dúró fún iṣẹ̀ íránṣẹ̀ Kristi nínú ibi mímọ̀ ni “àwọn àngẹ̀lì tí a lé jáde kúrò ní ọ̀run!” fi ránṣẹ̀.

“Arákùnrin Daniells sì wà, èni tí ọ̀tá n̄ ṣ̄isẹ̀ lóri ọ̀kàn rẹ̀; a sì n̄ ṣ̄isẹ̀ lóri ọ̀kàn rẹ̀ àti lóri ọ̀kàn Ègbọ̀n Prescott nípasẹ̀ àwọn àngẹ̀lì tí a lé kúrò ní ọ̀run.” Manuscript Releases, volume 20, 17.

Ìkòsílẹ̀ jinlẹ̀ rẹ̀ sí ohun tí Adventism n̄ ló bá yíi gégẹ̀ bí ọ̀kan nínú àwọn “oúnjẹ̀ àròsọ̀” rẹ̀ le tó bẹ̀ẹ̀ gidigidi, nítorí Daniells àti Prescott mú àmì agbára Satani (ibòrìṣà) wọn sì fi àmì nàà kàn án sí ti Kristi (iṣẹ̀ íránṣẹ̀ rẹ̀ nínú ibi-mímọ̀ Rẹ̀). Èyí mú kí ó jẹ̀ àyẹ̀wò èkọ̀ igbàgbọ̀ méjọ̀.

Ìdánwò kẹ̀sàn-án nínú itàn tí ó ṣàmọ̀nà sí 1863 ni iṣelọ̀pọ̀ tábilì kejì ti Hábakùkù ní ọ̀dún 1850. Tábilì aṣáájú-ọ̀nà 1843 ni a ṣe ní 1842, a sì n̄ pè é ní tábilì 1843 nikan nítorí pé ó sọ àṣotẹ̀lẹ̀ ipadàbọ̀ Kristi ní 1843. Àṣẹ̀ láti ṣe tábilì kejì ti Hábakùkù ni a fi fún Sister White ní 1850. Iṣelọ̀pọ̀ àwọn tábilì méjèjì ti Hábakùkù so itàn àngẹ̀lì kìn-ín-ní àti kejì pọ̀ mọ̀ itàn àngẹ̀lì kẹ̀ta. Nínú itàn ayé àti iṣẹ̀ rẹ̀ tí ọ̀mọ̀ ọ̀mọ̀kùnrin rẹ̀ kọ, ó ṣe àkótán àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí ó yorí sí iṣelọ̀pọ̀ tábilì 1850. Ó ṣe bẹ̀ẹ̀ nípa yíyan àwọn àsoyẹ̀ tí ó bá ọ̀ràn mu láti ọ̀dọ̀ Sister White, ó sì fi àlàyé tirẹ̀ kún àkótán nàà.

“Nígbà tí a padà sí ilé Arákùnrin Nichols, Olúwa fi iran kan hàn mí, ó sì fi hàn mí pé a gbọ̀dọ̀ mú òtítọ̀ nàà hàn ní kedere lóri àwọn tábilì, yòò sì mú kí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ pinnu fún òtítọ̀ nàà nípasẹ̀

ihinrere ángẹ̀lì kẹ̀ta, pẹ̀lú kí a tún mú àwọn méjì àkókò hàn ní kedere lóri àwọn tábilì.—Lẹ̀tà 28, 1850.

“Nínú iran yíi, a tún fihàn án ohun tí yòò fún James White ní igboya láti máa bá iṣẹ̀ itẹ̀jádẹ̀ lọ:

“Mo tún rí i pé ó ẹ̀ pàtàkì gan-an kí a tẹ̀ iwé náà jáde gégé bí ó ti ẹ̀ pàtàkì fún àwọn ojìṣẹ̀ láti lọ, nítorí àwọn ojìṣẹ̀ náà nílò iwé kan láti máa rú pẹ̀lú wọn tí ó ní òtítọ̀ isinsin yíi láti fí sí ọ̀wọ̀ àwọn tí n gbọ̀, kí òtítọ̀ náà sì má bà a rẹ̀ kúrò nínú ọ̀kàn. Àti pé iwé náà yòò lọ sí ibi tí àwọn ojìṣẹ̀ kò lè dé.—Ibid.

“Ìbèrẹ̀ iṣẹ̀ lóri àtẹ̀ náà tuntun ni a ẹ̀ lésẹ̀kẹ̀sẹ̀, a sì fi ànfààní náà hàn láti sọ̀ fún àwọn arákùnrin nípa rẹ̀ nínú ẹ̀dà Present Truth tí James tẹ̀ jáde ní oṣù tí ó tẹ̀lẹ̀ e:

“Àwòrán Àkókò. Àwòrán àkókò àwọn iran Dániẹ̀lì àti Jóhànù, tí a ti ẹ̀tò ní íbamu pẹ̀lú iṣìrò láti fí òtítọ̀ isinsin yíi hàn ní kedere, ni a n tẹ̀ lóri ọ̀kúta báyií lábẹ̀ àbójúto Arákùnrin Otis Nichols, tí Dorchester, Massachusetts. Àwọn tí n kọ̀nì nípa òtítọ̀ isinsin yíi yòò rí iranlọ̀wọ̀ púpọ̀ gbà láti inú rẹ̀. A oò tún fí ikilọ̀ sí nípa àwòrán àkókò náà hàn nìhìn-ín lẹ̀yin-àyé.—Present Truth, November, 1850.”

“Ní iparí oṣù Kini, ọ̀dún 1851, àtẹ̀ náà ti pèsè tán, a sì ti kéde rẹ̀ fún dọ̀là méjì. James White yò gidigidi sí i, ó sì fí í rúbọ̀ lófẹ̀ẹ̀ fún ‘àwọn tí Ọ̀lórùn ti pè láti fí irántí ángẹ̀lì kẹ̀ta náà hàn’ (Review and Herald, January, 1851). Àwọn ẹ̀bùn ọ̀làòwọ̀ kan ti ràn lọ̀wọ̀ láti bo ináwọ̀ itẹ̀jádẹ̀ náà.” Arthur White, Ellen G. White: The Early Years, idi 1, 185.

Ní síso nípa àtẹ̀ iṣìrò 1843, Sister White kòwé pé Ọ̀lórùn ni ó ti darí rẹ̀.

“Olúwa fí hàn mí pé àtẹ̀ náà ti ọ̀dún 1843 ni a darí nípa ọ̀wọ̀ rẹ̀, àti pé kò sí apá kankan nínú rẹ̀ tí a gbọ̀dọ̀ yí padà; pé àwọn nonbà náà wà gégé bí ó ti fẹ̀ kí wọn rí. Pé ọ̀wọ̀ rẹ̀ wà lóri rẹ̀, ó sì bo àṣìṣe kan nínú diẹ̀ lára àwọn nonbà náà mó, kí ẹ̀nikẹ̀ni má bàa lè rí i, títi ọ̀wọ̀ rẹ̀ fí yọ̀ kúrò.” Review and Herald, November 1, 1850.

Nígbà tí ó n kọ̀ imọ̀lẹ̀ tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú àṣẹ̀ láti ẹ̀ àtẹ̀jádẹ̀ àwòrán miiran ní ọ̀dún 1850 sílẹ̀, ó pèsè ifowosowopọ̀ àtòrunwá kan náà fún àwòrán ọ̀dún 1850 gégé bí a ti fí fún àwòrán ọ̀dún 1843, nígbà kan náà sì n tọ̀ka sí i pé àwọn àwòrán miiran tí wọn n ẹ̀ ní àkókò náà kò ẹ̀ itẹ̀wọ̀gbà lójú Olúwa. A ẹ̀pọ̀ àṣẹ̀ láti ẹ̀ àwòrán tuntun pọ̀ mó àṣẹ̀ láti tẹ̀ itẹ̀jádẹ̀ tuntun kan.

“Mo rí i pé ọ̀ràn síṣe àwòrán-itólẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀ náà jẹ̀ àṣìṣe pátápátá. Ó pilẹ̀ṣẹ̀ láti ọ̀wọ̀ Arákùnrin Rhodes, Arákùnrin Case sì tẹ̀ lé e. A ti ná ohun iní nínú síṣe àwọn àwòrán-itólẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀ àti dídá àwọn ère àìṣọkan, írira sì ni wọn, láti ọ̀jọ̀ àwọn ángẹ̀lì àti Jesu ológo. Irú nńkan bẹ̀ ni mo rí pé kò wu Ọ̀lórùn. Mo rí i pé Ọ̀lórùn wà nínú itẹ̀jádẹ̀ àwòrán-itólẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀ náà láti ọ̀wọ̀ Arákùnrin Nichols. Mo rí i pé àṣọtẹ̀lẹ̀ kan wà nípa àwòrán-itólẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀ yíi nínú Bíbẹ̀lì, àti pé bí a bá pèsè àwòrán-itólẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀ yíi fún àwọn èniyàn Ọ̀lórùn, bí ó bá tó fún ẹ̀nikan, ó tó fún ẹ̀lómíràn pẹ̀lú; bí ẹ̀nikan bá sì nílò àwòrán-itólẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀ tuntun tí a yà lóri iwọn tí ó tóbi jù, gbogbo wọn nílò rẹ̀ gan-an pẹ̀lú.

“Mo rí i pé ó jẹ̀ imọ̀lára àìsinmi, àìlèrò, àitẹ̀lọ̀rùn, àti àimọ̀ore nínú Arákùnrin Case tí ó n fẹ̀ àwòrán àtẹ̀jádẹ̀ miiran. Mo rí i pé àwọn àwòrán àtẹ̀jádẹ̀ tí a yà wọ̀nyí ní ipa búburú lóri ijọ̀ náà. Ó mú kí ẹ̀mí fifẹ̀, tí kò ní ìjẹ̀mímọ̀, àti ti ẹ̀gàn wà nínú ipadé náà.”

“Mo rí i pé àwọn àwòrán itẹ́jádẹ tí Ọlórún pàṣẹ ní ipa rere lórí ọkàn, àní láísí àlàyẹ kankan. Ohun kan wà nínú àfihàn àwọn àngẹlì lórí àwọn àwòrán nàà tí ó kún fún imọlẹ̀, ẹwà, àti ti ọrun. Ó fẹrẹ́ jẹ pé láimọkan ni a n dari ọkàn lọ sí ọdò Ọlórún àti sí ọrun. Sùgbón àwọn àwòrán itẹ́jádẹ miiran tí a ti ṣe mú iríra bá ọkàn, wón sì n mú kí ọkàn dúró lórí ayé ju lórí ọrun lọ. Àwọn àwòrán tí n ṣojú fún àwọn àngẹlì dàbí àwọn ẹmí búburú ju àwọn ẹdà ti ọrun lọ. Mo rí i pé àwọn àwòrán itẹ́jádẹ nàà ti gba ọkàn Arákùnrin Case lówó fún ojó púpọ̀ àti ọsẹ̀ púpọ̀ nígbà tí ó yẹ kí ó ti n wá ogbón ti ọrun lódò Ọlórún, tí ó sì yẹ kí ó ti n dàgbà nínú oore-ọfẹ́ Ẹmí àti imọ̀ òtítító.”

“Mo rí i pé bí a bá ti lo àwọn ọ̀nà tí a ti fi ṣòfò nínú ẹ̀ṣe àwọn àwòrán àtẹ́jádẹ lórí jíjẹ kí òtítító hàn gbangba níwájú àwọn arákùnrin nínú títe àwọn ìwé kẹ́ékẹ́éké, àti bẹ́ẹ̀ bẹ́ẹ̀ lọ, ì bá ti ṣe ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ rere, ó sì ti gba àwọn ọkàn là. Mo rí i pé iṣẹ́ ẹ̀ṣe àwòrán àtẹ́jádẹ nàà ti tàn kálẹ̀ bí ibà.” Manuscript Releases, nọ́nbà 13, 359; 1853.

Ó sọ ní kedere pé, “Ọlórún wà nínú itẹ́jádẹ àtẹ [1850] nàà láti ọwó Arákùnrin Nichols,” àti pé “àsotẹlẹ̀ kan [Habakuku 2] wà nípa àtẹ̀ yìí nínú Bíbẹ̀lì.” Ó tún fi hàn pé “àwọn àtẹ̀ nàà” [ọ̀pọ̀; 1843 àti 1850] tí “Ọlórún pàṣẹ” “ní ipa rere lórí ọkàn, àní láísí àlàyẹ kankan.” Habakuku 2 pàṣẹ fún àwọn omo ẹgbẹ̀ Millerite láti mú iran nàà hàn gbangba lórí àwọn tábili, (ní ọ̀pọ̀), kí ẹni tí ó bá ka àwọn àtẹ̀ méjẹ̀jẹ̀ lè sá kiri nínú Ọ̀rọ̀ Ọlórún. Àwọn àtẹ̀ àtòrunwá nàà kò nílò àlàyẹ àfikún kankan, gégé bí ó ti rí nínú àtẹ̀ ẹ̀ké Uriah Smith ti ọ̀dún 1863.

Oluwa sì dá mi lóhùn, ó ní, Kọ iran nàà sílẹ̀, kí o sì mú un ṣe kedere lórí wàlàà, kí ẹni tí ó bá kà á lè sáré. Habakkuku 2:2.

Ìdánwò kẹwàá ni ifojúsùn àpilẹ̀kọ̀ yìí. Pẹ̀lú àwọn ìdánwò mẹwàá tí Mósè tọka sí nínú Numbers orí kẹrinlá, àwọn akẹkọ̀ọ̀ Heberu àti àwọn amòye ẹ̀kọ̀ ẹ̀sìn miiran ti mú àwọn iyàtò àfòmọ̀ro jáde nípa àwọn iṣẹ̀lẹ̀ wo nínú itàn láti idándè Ọkun Pupa tí tí dé iṣòtẹ̀ àwọn aṣojú mẹwàá tí ó lè dúró fún wọn. Iṣòtẹ̀ inú itàn nàà pèsè diẹ̀ lára àwọn iyàtò láti yàn nínú wọn, sùgbón ó dájú pé ìdánwò kẹwàá samisi ibèrẹ̀ ogojì ọ̀dún ikú nípasẹ̀ ikú diẹ̀diẹ̀ nínú aginjù tí tí gbogbo àwọn ọ̀lọ̀tẹ̀ tí wón ti dé ojó-ori ijíyàjẹbi fi kú.

Bákan nàà, àwọn kan lè kò ọ̀ sí yíyan mi ti àwọn àyẹ̀wò ẹ̀kọ̀-ìsìn mẹwàá wònyí, nítorí ó ẹ́ẹ̀ ṣe kí àwọn iyàtò kan wà tí ó dàbí ẹni pé ó dára ju ohun tí mo n gbé kalẹ̀ níhin-in lọ. Síbẹ̀síbẹ̀, àyẹ̀wò kẹwàá àti ikeyìn nàà ṣe kedere gégé bí iṣòtẹ̀ àwọn amí mẹwàá nàà ti ṣe kedere. Ó jẹ̀ ikòsílẹ̀ “àkókò méje” ti Léfitikù ogún-lé-mẹfà. Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ẹ̀rì wòlìi wà láti fi gbé idánimọ̀ yìí ró.

Nínú àpilẹ̀kọ̀ tí n bọ̀, a ó bèrẹ̀ sí í dá àwọn ẹ̀lẹ̀rìi àsotẹlẹ̀ wònyẹn mọ̀ tí n gbé idánimọ̀ nàà ró pé “àwọn àkókò méje” ti Léfitiku ogún-dín-lògbòn jẹ̀ ikùnà kẹwàá àti ikeyìn ti Ádifẹ̀ntísimu Laodísíà.

“Nígbà tí agbára Ọlórún bá jẹ́rìí nípa ohun tí í ṣe òtítító, òtítító nàà ní láti dúró tí tí láé gégé bí òtítító. Kò yẹ kí a gbà láàyẹ̀ fún àwọn afojúsùn tí a gbé kalẹ̀ lẹ̀yìn nàà, tí ó tako imọlẹ̀ tí Ọlórún ti fi fún wa. Àwọn ẹ̀niyàn yóò dide pẹ̀lú àwọn itumọ̀ Ìwé Mímọ̀ tí ó jẹ̀ òtítító sí wọn, sùgbón tí kí í ṣe òtítító. Òtítító fún àkókò yìí ni Ọlórún ti fi fún wa gégé bí ipilẹ̀ fún igbàgbọ̀ wa. Ọ̀un tikára Rẹ̀ ní ó ti kọ̀ wa ní ohun tí í ṣe òtítító. Ẹni kan yóò dide, àti ẹ̀lómíràn pẹ̀lú, pẹ̀lú imọlẹ̀ tuntun tí ó tako imọlẹ̀ tí Ọlórún ti fi fún wa lábẹ̀ ìfihàn Ẹmí Mímọ̀ Rẹ̀.”

“Àwọn diẹ̀ sì wà láàyè tí wọn ti kojá nípasẹ̀ ìrírí tí a rí gbà nínú idásílẹ̀ òtítọ̀ yí. Ọlórún ti fi oore-òfẹ́ dá ẹ̀mí wọn sí láàyè kí wọn lè máa tún ìrírí tí wọn ti là kojá sọ leraléra tí di òpin ayé wọn, gégé bí Johanu aposteli náà ti ẹ̀ títí dé òpin iyè rẹ̀. Àwọn olùgbé àsiá tí ó ti ẹ̀subú sínú ikú, ni yóò máa sọrò nípasẹ̀ àtẹ̀tẹ̀jádẹ̀ àwọn iwé wọn. A ti kọ mi pé bá yí ni a ó ẹ̀ máa gbọ̀ ohùn wọn. Wọn yóò jẹ́rírí nípa ohun tí ó jẹ̀ òtítọ̀ fún àkókò yí.

“A kò gbódò gba ọ̀rọ̀ àwọn tí n bọ̀ pẹ̀lú ìhìn tí ó tako àwọn kókó pàtàkì àkànṣe ti ìgbàgbọ̀ wa. Wọn máa n kó ọ̀pọ̀lopọ̀ Ìwé Mímọ̀ jọ, wọn sì n to ó kó gégé bí ẹ̀rí yí ká àwọn ẹ̀kọ̀ tí wọn fi ara wọn múlẹ̀. A ti ẹ̀ ẹ̀yí leraléra ní gbogbo ọ̀dún àádọ́ta tí ó kojá. Àti bí Ìwé Mímọ̀ tilẹ̀ jẹ̀ ọ̀rọ̀ Ọlórún, tí a sì yẹ̀ kí a bọ̀wò fún un, ilò wọn, bí irú ilò bẹ̀ẹ̀ bá n yí ọ̀kan nínú àwọn ọ̀pá ipilẹ̀ tí Ọlórún ti jẹ̀ kí ó dúró gbọ̀n-in fún ọ̀dún àádọ́ta wònyí kúrò, àṣìṣe nílá ni. Ẹ̀ni tí ó bá n ẹ̀ irú ilò bẹ̀ẹ̀ kò mọ̀ ìfihàn àgbàyanu ti Ẹ̀mí Mímọ̀ tí ó fún àwọn ìhìn tí ó ti tò àwọn ẹ̀nìyàn Ọlórún wá ní àtíjọ̀ ní agbára àti ipa.” Selected Messages, iwé 1, 161.